

Spojený poslanecký klub, zaZA

Materiál na rokovanie
Komisií Mestského zastupiteľstva v Žiline

Číslo materiálu: _____/2020

K bodu programu

Inštitút zahradníka mesta a plán rozšírenia a ochrany zelene v meste Žilina

Materiál obsahuje:

Materiál sa odporúča prerokovať v komisii:
KF, KŽP

1. Návrh na uznesenie
2. Dôvodová správa
3. Materiál

Predkladá:

Poslanecký klub zaZA

Mgr. Zuzana Balogová, poslankyňa MZ
Ing. Ľubomír Bechný, poslanec MZ
Ing. Barbora Birnerová, PhD., poslankyňa MZ
Mgr. Ing. Peter Ničík, poslanec MZ
Ing. arch. Dušan Maňák, poslanec MZ
Mgr. Iveta Martinková, poslankyňa MZ
Ing. Ľuboš Plešinger, poslanec MZ
Ing. František Talapka, poslanec MZ
Mgr. Miriam Šuteková, poslankyňa MZ

Spojený poslanecký klub

MUDr. Igor Habánik, poslanec MZ
Mgr. Dominik Hriník, poslanec MZ
Ing. Ján Ničík, poslanec MZ
Ing. Ján Pažický, poslanec MZ
Mgr. Vladimír Randa, poslanec MZ
Mgr. Marek Richter, PhD., poslanec MZ

Zodpovední za vypracovanie

Mgr. Zuzana Balogová, poslankyňa MZ
Mgr. Vladimír Randa, poslanec MZ

Žilina, september 2020

NÁVRH NA UZNESENIE

Uznesenie č. __/2020

Komisia odporúča Mestskému zastupiteľstvu v Žiline

- I. navrhnúť primátorovi mesta zriadenia Inštitútu záhradníka mesta.

NÁVRH NA UZNESENIE

Uznesenie č. __/2020

Komisia odporúča Mestskému zastupiteľstvu v Žiline

- I. požiadať prednostu mestského úradu o vykonanie nevyhnutných krokov na realizáciu plánu rozšírenia a ochrany zelene v meste Žilina.

DÔVODOVÁ SPRÁVA

Tento materiál sa predkladá ako iniciatívny s cieľom:

- 1) Skvalitniť systém výsadby, starostlivosti a údržby zelene v meste Žilina.
- 2) Vyriešiť niekoľko dlhodobých pretrvávajúcich problémov súvisiacich s ochranou a rozširovaním zelene na území mesta.

Materiál má dopad na rozpočet mesta vo výške rovnajúcej sa jednotlivým realizovaným opatreniam. V tomto štádiu nie je možné presne presne daný dopad vyčíslieť. Časť opatrení je možné realizovať z finančných prostriedkov, ktoré má mesto vedené na samostatnom účte a ktoré získalo ako finančnú náhradu spoločenskej hodnoty drevín, ktoré boli vyrúbané v súvislosti s výstavbou diaľnice D1. Finančné prostriedky už sú v rozpočte zapojené v podprograme 11.2. FK 0560s EK 635006 so zdrojom 46.

MATERIÁL

1. Inštitút záhradníka mesta

Mesto Žilina spravuje verejný priestor prostredníctvom zazmluvnených spoločností. Na oddelení životného prostredia, na referáte správy mestskej zelene pracujú aktuálne 3 pracovníci, ktorí majú medzi sebou rozdelenú agendu preneseného výkonu štátnej správy na úseku životného prostredia, cintorínov, lesoparku, správu a údržbu zelene atď. Vzhľadom na aktuálnu situáciu s výsadbou v meste Žilina je potrebné konštatovať, že nie je v kapacitách oddelenia koncepčne riešiť výsadbu zelene v meste Žilina. Ukazujú to problémy s výsadbou v mobilných kvetináčoch, problémy s nedostatočnou výsadbou zelene na voľných plochách, veľmi malá výsadba trvalkových záhonov. Jednoducho treba povedať, že očakávania občanov v tejto dobe klimatických zmien sú vysoké a mesto Žilina aktuálne so svojimi kapacitami nestíha koncepčne riešiť zeleň.

Mestské záhradníctvo má v Žiline dlhú tradíciu. Už koncom 19. storočia vzniklo prvé mestské záhradníctvo za dnešnou ulicou Romualda Zaymusa. Okolo roku 1920 sa presťahovalo na Bôrik. Mestské záhradníctvo existovalo aj po vojne a zároveň sa vybudovalo nové v Tepličke nad Váhom. Od roku 1960 bolo súčasťou Technických služieb mesta Žilina. V súčasnosti je takmer 100 ročná tradícia žilinského mestského záhradníctva stratená. Počas tohto obdobia bola Žilina vďaka zanietým záhradníkom zeleným a kvitnúcim mestom. Počas tohto obdobia bolo mesto v oblasti pestovania rastlín takmer úplne sebestačné. Navrhujeme zriadenie Inštitútu záhradníka mesta bez presného definovania formy. Dôležité je naplnenie princípu, kde by tento subjekt, mal mať na starosti **konceptiu a plánovanie**, dohľad nad výsadbou a manažment kvetov, stromov a ostatnej zelene. Ako najvhodnejšie sa javí priamo zamestnanie pracovníka v štruktúre mestského úradu, prípadne v novonavrhnutých technických službách mesta alebo v rámci Útvoru hlavného architekta. Je možné preniesť túto zodpovednosť aj na externý subjekt, resp. vytvoriť celý tím zamestnancov podľa potreby.

Inšpiráciou k tomuto kroku nám okrem histórie je aj nedávny príklad z Handlovej, kde po dlhom období zamestnali záhradníka mesta a výsledky sú vidieť takmer okamžite.

Niekoľko inšpirácií:

<https://www.benesov-city.cz/o-udrzbu-zelene-se-jiz-stara-mestsky-zahradnik/d-85776>

<https://myhornanitra.sme.sk/c/22429420/vo-viacerych-castiach-handlovej-pribudla-kvetinova-vyzdoba.html>

<https://ekolist.cz/cz/publicistika/rozhovory/nejvetsi-problem-mestske-zelene-nepustime-k-ni-odborniky-rika-ondrej-fous>

Do Handlovej sa vracia farebná kvetinová výzdoba

Banická Handlová bola kedysi známa aj kvôli bohatej kvetinovej výzdobe. Mestskí záhradníci teraz nadviazali na tradíciu.

Zelená plocha pred nákupným centrom Billa ožila. Záhradníci spoločnosti Hater Handlová spol. s r.o. na nej vytvorili záhon s vázami plnými kvetov, ktorý bude v lete hýriť farbami. Nadviazali tak na tradíciu, ktorú v Handlovej v 70. rokoch založil Jozef Krč. A použili aj pôvodné konštrukcie váz. „Jedna váza bola do polovice zakopaná pred Haterom, druhá ležala v šrote v areáli. Pozvárali sme ich a natreli,“ povedal riaditeľ firmy Hater Handlová Vladimír Borák.

Namiesto letničiek trvalky

Oproti pôvodnej technológii výsadby kvetov však záhradníci postup inovovali. „Udržovať tieto vázy bude teraz oveľa lacnejšie. Predtým do nich každoročne sadili nové letničky, my sme tam vysadili trvalky, ktoré tam budú žiť a budeme si ich tam množiť,“ uviedol záhradník Hateru Jozef Božík. Dodal, že vymysleli aj novú technológiu sadenia kvetov do vázy. Kým pred vyše tridsiatimi rokmi záhradníkom trvalo vysadiť do vázy stovky letničiek dva až tri týždne, teraz mali vázy aj so záhonom hotovy za tri dni. „Vysadili sme takú skladbu rastlín, aby pekne zarástla na jednu súvislú formu. Je tam vysadených šesť druhov rôznych skalných ruží a rozchodníkov pomixovaných do vzorov, ktoré zatiaľ nie sú výrazné, akonáhle však prerastú a vykvitnú, vzor sa zvýrazní. Jediné, čo na váze budeme meniť, sú letničky na vrchu vázy. Teraz sú tam ďalie a šalvie,“ povedal Božík.

Niekoľkomesačná práca

V záhone prevažujú letničky, ktoré na jeseň vybrali zo zeme a prezimo-

Pri tvorbe záhonu sa záhradníci Hater - Handlová spol. s r.o. inšpirovali aj archívными fotografiami.

FOTO: INU

vali na chodbách firmy Hater. Aj do záhonu však v budúcnosti plánujú nasadiť trvalky. Pri skladbe kvetov sa inšpirovali starými fotografiami. „Sinerálie, ktoré sme tam nasadili, používal aj pán Krč. Keď si pozriete staré fotky, červené begónie boli obohatené striebornými sineráliami, aby zvýraznili dominantnú farbu. Je to pocta tradícii. Chceli sme nadviazať na prácu pána Krča,“ priznal Božík. Konkrétny návrh výsadby začal vznikáť minulý rok v novembri. Zámer konzultovali aj s pracovníkmi Odboru výstavby, územného plánu, dopravy a ochrany životného prostredia. Keďže do realizácie zámeru vstúpila korona, boli nútení projekt zmeniť.

Skrášľujú aj ďalšie plochy

Okrem záhonu s vázami mestskí záhradníci upravili aj záhon na Mierovom námestí a skrášlili plochy pred budovou Slovenského banského múzea, aj pred obchodom Sama na Námestí baníkov. Podľa riaditeľa Vladimíra Boráka sa záhradníkov ľudia najčastejšie pýtajú, kedy už skráslia aj samotné Námestie baníkov. Ako povedala primátorka Silvia Grúberová, lehota, do ktorej mesto nesmie do projektu rekonštrukcie námestia zasahovať, vyprší budúci rok.

Silver Jurtinus

Založí mesto neziskovú organizáciu Handlovské lesy?

Primátorka mesta Handlová, Silvia Grúberová, zvolala 14. zasadnutie Mestského zastupiteľstva.

Konať sa bude za platných hygienických opatrení

2. Plán rozšírenia a ochrany zelene v meste Žilina

Mesto Žilina dlhodobo bojuje s niekoľkými problémami v oblasti zelene, ktoré sa nedarí riešiť alebo im nebola venovaná adekvátna pozornosť. Tento plán rozšírenia a ochrany zelene má za cieľ problémy pomenovať a navrhnúť riešenia, ktoré je potrebné po odbornom posúdení mestského úradu implementovať. V prípade, že sa odborné zložky mestského úradu nestotožnia s navrhovanými riešeniami, budú predkladatelia vďační za iné, vhodnejšie riešenie daných problémov. Nie je však akceptovateľné tieto problémy ďalej nechať v tomto stave. Zahrievanie prostredia v centre mesta je alarmujúce. Rozdiel medzi teplotou v centre mesta a na sídlisku Vlčince je 2-5 °C.

Okrem toho, že stromy a kry produkujú nenahraditeľný kyslík, spevňujú pôdu, zachytávajú vlahu poskytujú blahodarný tieň a v neposlednom rade pozitívne vplyvajú na psychiku, v tieni stromov sa chodníky a asfaltové cesty menej zahrievajú. Zmierni sa aj odraz zo sklenených budov. Vedecké prognózy poukazujú na fakt, že otepľovanie klímy je nezvratiteľný proces.

Ale kým stromy vyrastú prejdú roky. Preto je viac než nutné začať s opatreniami na zmenu klímy okamžite.

V meste sa stále nachádza veľa holých plôch bez stromov a krov. Vzhľadom, na fakt, že chladnejšie v blízkej budúcnosti už nebude, mali by sme sa spojiť a vynaložiť všetku snahu a energiu a pokúsiť sa vysadiť čo najviac stromov, krov či aleji popri chodníkoch.

2.1. Výsadba stromov a krov mestom Žilina na pozemkoch mesta

Popis problému:

Mesto Žilina je majiteľom plôch zelene alebo spevnených plôch, na ktorých je možné realizovať výsadbu stromov a krov. V roku 2020 sa k 28.8.2020 vysadilo 67 ks stromov.

Návrh riešenia:

Identifikácia všetkých plôch vo vlastníctve mesta Žilina, vhodných na výsadbu stromov v meste Žilina a postupná výsadba v horizonte do konca roka 2021. Identifikácia nielen existujúcich zelených plôch, ale aj pevných plôch, ktoré už neplnia svoju funkciu a môžu byť opäť premenené na zelené plochy. Túto úlohu realizovať v súlade s uznesením č. 239/2019 na základe, ktorého bol vykonaný pasport asphaltových plôch na sídliskách. Z tohto pasportu je potrebné vybrať všetky plochy, ktoré už neplnia svoju funkciu, odstrániť ich a vysadiť zeleň. V prílohe č. 1 je návrh plôch, ktoré predkladatelia identifikovali ako vhodné na výsadbu stromov a kríkov. Všetky navrhované plochy boli konzultované s odborom správy verejného priestranstva a životného prostredia. Jedná sa len časť z možných plôch.

2.2 Výzva pre súkromné spoločnosti a verejné inštitúcie na výsadbu stromov

Popis problému:

Aby výsadba rastlín na území mesta bola čo najefektívnejšia je dôležitá spolupráca s majiteľmi súkromných pozemkov. Mnoho súkromných spoločností má záujem v rámci spoločenskej zodpovednosti firmami pomáhať miestnej samospráve starať sa o verejný priestor, napríklad aj formou dobrovoľníckych brigád, pri ktorých sa sadia stromy na mestských pozemkoch ako aj vkladom vlastných investícií do aktivít tohto charakteru. Často potrebujú usmernenie, pomoc a zároveň výzvu a záujem zo strany mesta o takúto spoluprácu.

Návrh riešenia:

Táto dobrovoľnícka agenda musí mať svojho zapáleného a presvedčeného koordinátora v štruktúre mestského úradu, ktorý bude iniciatívne vytvárať podmienky pre spoluprácu medzi mestom a ďalšími inštitúciami. Tento koordinátor by mal vytvoriť systém - vytypovať plochy na výsadbu zelene dobrovoľníkmi na mestských pozemkoch, definovať vhodné druhy pre danú plochu, spôsob informovania o možnosti zapojenia sa do projektu.

Mal by proaktívne osloviť súkromné spoločnosti, školy i verejnosť a počas roka zorganizovať niekoľko podujatí takého charakteru. (v Žiline máme SOŠP - odbor záhradníctvo, mnoho škôl

počas maturitného týždňa, alebo obdobia po T9 uvíta aktivity zapojenia ich študentova žiakov do verejného života)

Ďalšou úlohou koordinátora by malo byť oslovenie a súkromných vlastníkov pozemkov (najmä veľké obchodné centrá) s návrhom výsadby stromov a zelene na ich súkromných pozemkoch. Aby sme dokázali motivovať majiteľov súkromných pozemkov je nutné, aby mesto Žilina išlo príkladom.

2.3 Výsadba kvetinových záhonov a trvaliek na území mesta

Popis problému:

V porovnaní s väčšinou miest na Slovensku musíme smutne konštatovať, že Žilina patrí medzi mestá s najchudobnejšou kvetinovou výsadbou. Obdobie mestského záhradníka Jozefa Červinka je minulosť. Len pre zaujímavosť v roku 1942 bolo na území mesta vysadených 68 400 kusov kvetov.

V súčasnosti mesto Žilina uprednostňuje výsadbu letničiek, ktorú vykonáva každoročne veľmi neskoro - začiatkom júna, v tomto roku dokonca až koncom mesiaca jún. Štandardne by mala prebiehať výsadba v jarných mesiacoch, akonáhle to poveternostná situácia dovolí. Zároveň navrhujeme, aby sa postupne prešlo na výsadbu najmä trvalkových záhonov, ktoré majú dlhodobú perspektívu, v konečnom dôsledku je to finančne efektívnejšie a keďže plnia svoj účel omnoho dlhší čas. Pre predstavu: kompletná príprava a výsadba 25m² trvalkového záhona stojí cca 1000€.

Návrh riešenia:

Výsadba letničiek v mesiacoch apríl - máj podľa poveternostnej situácie, výsadba trvaliek v najskoršom termíne. Odstránenie rozbitých prenosných kvetináčov. Vo všeobecnosti je vhodné, aby prevládala výsadba trvalkových záhonov. Po skúsenostiach z iných slovenských miest by bolo vhodné, aby trvalky boli vysadené aj do vybraných existujúcich kvetináčov. V roku 2021 navrhujeme zrealizovať výsadbu trvaliek a ostatnej zelene v zmysle urbanistických štúdií sídlisk schválených uznesením 65/2020 a v lokalitách uvedených v prílohe č. 2. Vytvoriť akčný plán výsadby na území mesta pre rok 2021 a nasledujúce.

2.4 Doplnenie výsadby v okolí parkovacích plôch a živých plotov na území mesta

Popis problému:

Veľká časť parkovacích miest na území mesta je lemovaná živým plotom, ktorý je na viacerých miestach vyschnutý, zničený, alebo pokosený. Obdobný problém je aj pri živých plotoch (ulica Pod hájom, Hurbanova, Fándlyho, Čajakova a pod.). Tým je narušená estetická aj funkčná stránka živého plotu.

Návrh riešenia:

Identifikácia všetkých plôch s chýbajúcimi rastlinami. Dosadenie výsadby poza parkovacie miesta, ako aj dosadenie živých plotov na území mesta.

2.5 Podsadbová zeleň a živé ploty

Podsadbová zeleň nielen zvyšuje estetický dojem, zadržuje vodu (tvorí tzv. závlahovú misu), ale aj chráni stromy. Neopatrným kosením sa na spodku kmeňa dreviny vytvára rana, ktorú rastlina kvôli opakovaným zásahom koscov nestihne nikdy poriadne zaceliť. Následne tam preniká vlhkosť, plesne, mravce a iné živočíchy a končí to tým, že strom doslova vyhnije zvnútra.

Živé ploty medzi cestou pre motorové vozidlá a chodníkom pre chodcov či obytnou zónou tvoria tzv. izolačnú zeleň. Nielenže zachytáva prachové častice, ale tvorí aj optickú bariéru. V Žiline sa nachádza viaceré veľmi exponovaných miest, kde takáto izolačná zeleň chýba.

(Rajecká cesta - rondel, Veľká Okružná a pod.)

Foto: chýbajúca izolačná zeleň

Návrh riešenia:

Identifikácia všetkých plôch vhodných na podsadbovú a izolačnú zeleň. Vytvoriť akčný plán výsadby na území mesta pre rok 2021 a nasledujúce.

2.6 Vyjazdené koľaje v trávniku, zdevastované zelené plochy a ich ochrana

Popis problému:

Na sídliskách a v mestských častiach sa vyskytuje veľa zelených plôch, ktoré sa postupom času stali neoficiálnymi a nelegálnymi parkovacími plochami. Cez niektoré zelené plochy a chodníky si tiež autá skracujú cestu a tým zeleň ničia. Cieľom by mala byť revitalizácia zelene a jej ochrana pred ďalším ničením.

Návrh riešenia:

Identifikácia všetkých zdevastovaných zelených plôch, revitalizácia plôch, doplnenie zeminy, výsadba a vytvorenie efektívneho a zároveň estetického riešenia, ktoré zabráni ďalšiemu ničeniu. Veľmi vhodným spôsobom ochrany sa javí kombinácia živého plotu a dreveného oplotka (Príloha č. 3).

Zároveň je potrebné pristúpiť k legalizácii konkrétnych zvykových parkovacích plôch formou projektovej dokumentácie a premenu na parkovacie plochy v zmysle spracovaných urbanistických štúdií.

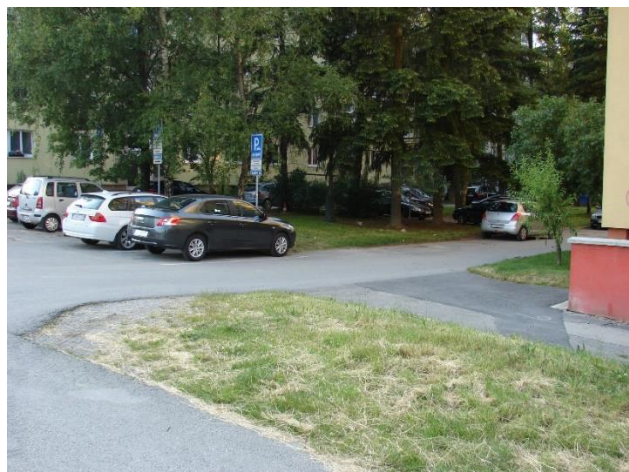
PRÍLOHY

Príloha č. 1 - Návrh plôch zelene, kde sa navrhuje výsadba stromov a krov, živých plotov (realizovateľné z financií spoločenskej hodnoty) Navrhované plochy boli konzultované s odborom správy verejného priestranstva a životného prostredia.

Príloha č. 2 - Návrh plôch výsadby kvetinových trvalkových záhonov. Navrhované plochy boli konzultované s odborom správy verejného priestranstva a životného prostredia.

Príloha č. 3 - Návrh spôsobu ochrany zdevastovaných zelených plôch.

KAŽDÝ STROM MÁ VÝZNAM – katastrálne územie mesta ZA

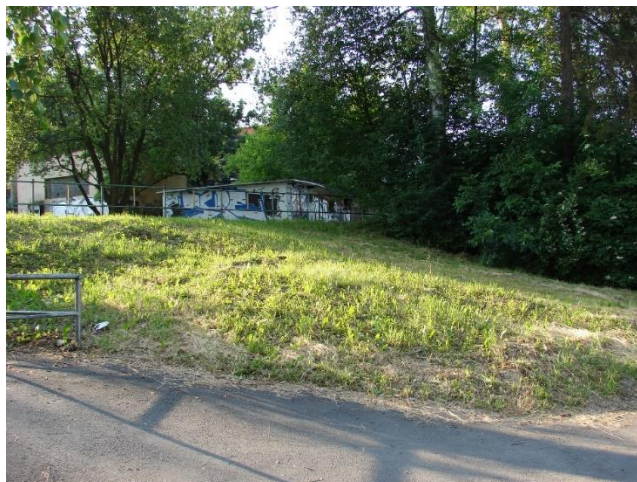
T. Ružičku pri Bilingválnom gymnáziu, kolmo na ul. Čajakova

Ul.

Ul. Tomáša Ružičku pri Bilingválnom gymnáziu je hraničné horná časť mesto spodná ľavá časť hraničí s Holúbek

Monika r. Hodasová, Attidova 1328/24, Bratislava-Rusovce, PSČ 85110, SR neviem presne určiť hranicu,

Ul. Tajovského prechod do parku Ľ. Štúra

Nešporova , plocha od mosta k Bille

Nešporova od mosta k športovej hale, bol by vhodný živý plot

Nešporova, pri moste smerom k ŠH , brečtan???

Ul. Vysokoškolkov , pri OC Dubeň

Ul. Vysokoškolkov Cyklochodník popri čerpacej stanice Sloznaft

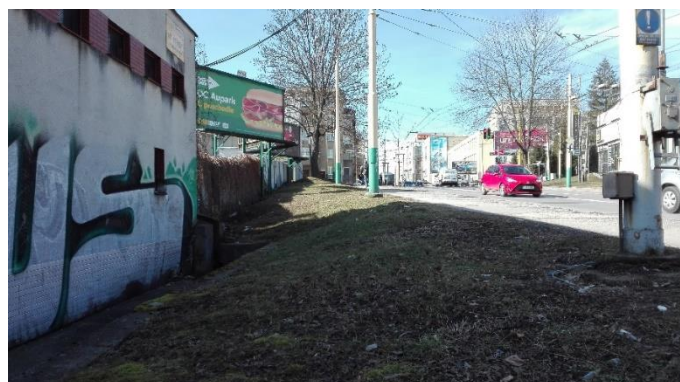
ten kúsok je mesta ZA

Hečkova

V.Okružná, vhodná podsadbová zeleň

V.Okružná zo Spanyolla na Predmestskú

pod kostolom Najsvätejšej Trojice, cirkev

ul. Jána Reka smerom k parku na Studničkách

Par. 6589/26 kú874604 polovica je mesta ZA ,

Par. 6589/27 druhá polovica Kvasnica Eduard r. Kvasnica, Ing., Žltá 1169/19, Žilina - Budatín, PSČ 01003, SR

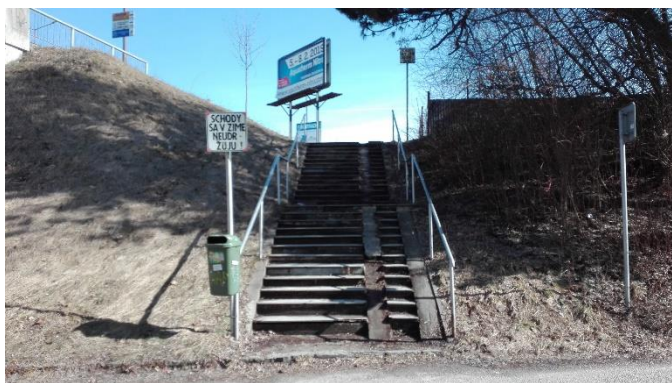
Legionárska/ V.Okružná

kvety nám. M.R.Štefánika

R.Zajmusa/ Komenského par. 336/6 patrí ZA

schody od športovej haly do parku Ľ.Štúra

Nešporova pri Bille par.č. 6586/1

Hlinská, posadbová zeleň

Dlabača/ Milca vyhadzuje mi je , že je to mesto ZA
Par. 1963

Bánová k cintorínu / od Kamennej par. č 1344/13, č.1344/8, č 1344/14, 1344/9 č.1344/10, č 1322/25 ostatné sú nezaložené

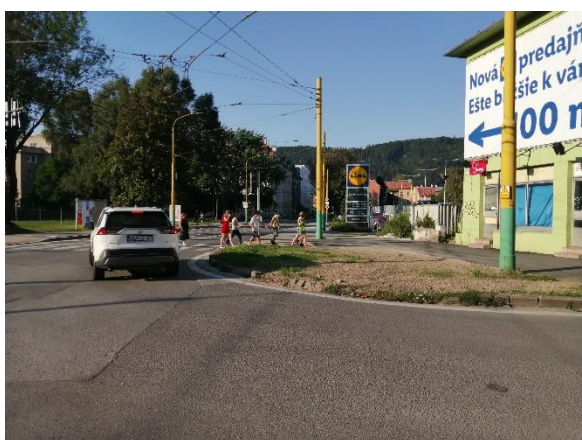

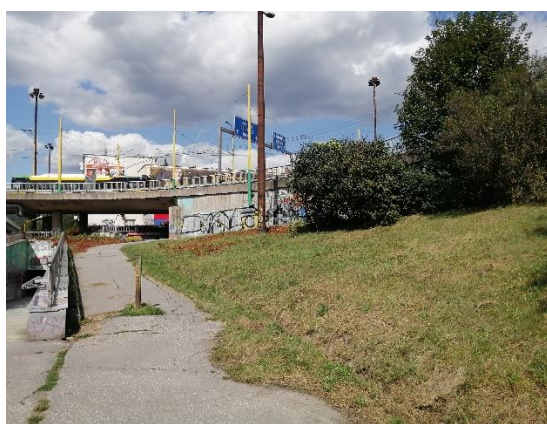
Hliny VIII, potrebná zelená stena , kry

Na Sihoti , pri zimnom štadióne

Predmestská

Hálkova

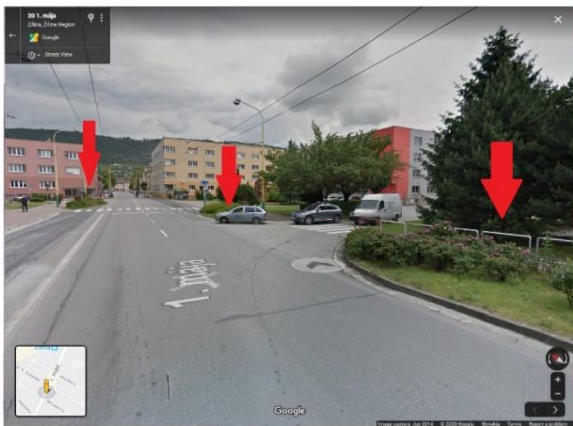
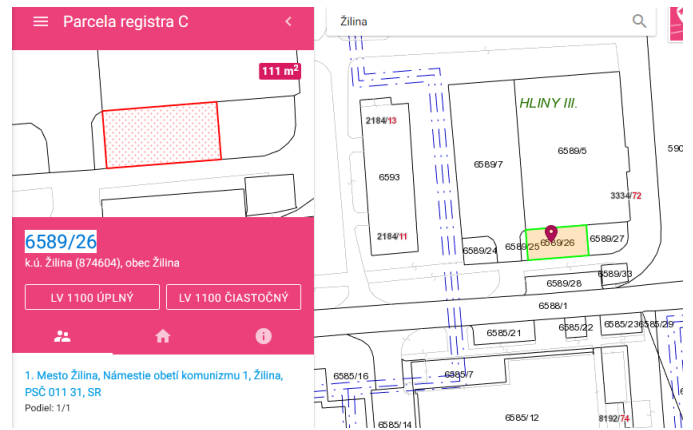
Košická /Predmestská

Ul. Fánflyho, Náhrada stromovej aleje

Príloha č.3 KVETINOVÉ ZÁHONY

Štefánikovo námestie

Bernolákova

V.Okružná

Fándlyho

R.Zaymusa pri škole

Jánošíkova zberný dvor – kry , kvety

Hliny I pozdĺž Fandliho

Šašvárka

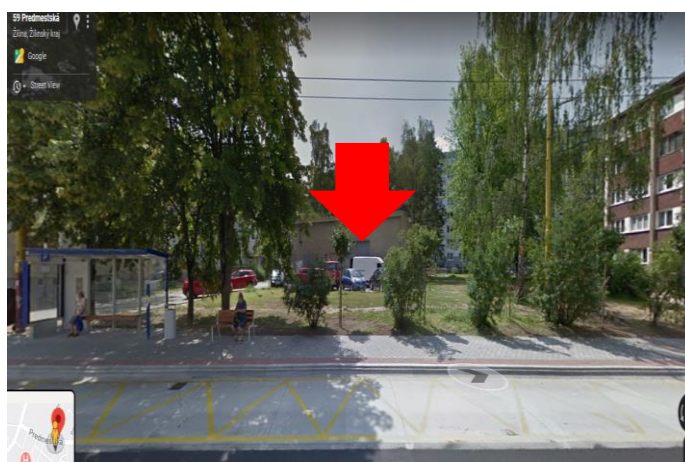
Holého

Holého

Framborská/ Kmeťa

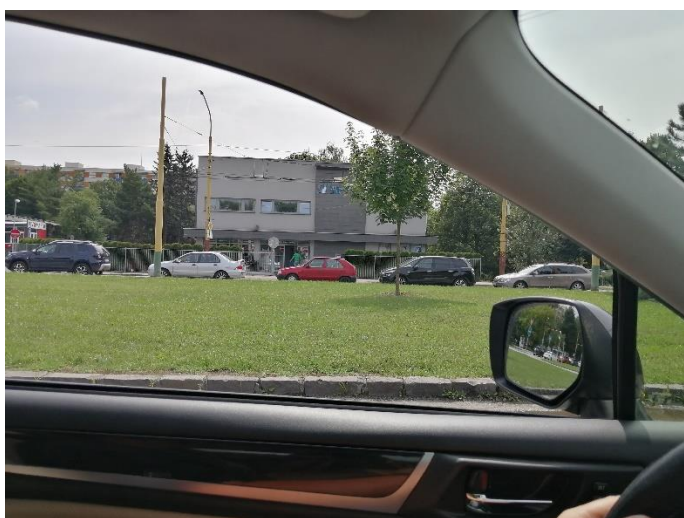
Predmestská

Hlboká cesta

Martinská

Cyrila a Metoda, Matice slovenskej

Príloha č. 3 – Vyjazdené koľaje v zeleni a návrh riešenia (výsadba + drevený oplotok)

